

בעזהש"ת

קזמזרס

הידיד שלי תורה

פרשת וארא

יו"ל על ידי

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל

מסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

קרית יואל - בני ברק

כיתה ז' (א)

הר"ר יוסף מאיר שווארץ הי"ד

חידו"ת לפרשת וארא

ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי וגו', ויאמר למחר ויאמר כדבריד למען תדע וגו'. הנה הקושיא ידוע, דלמה לו להרחיב זמן הלא אין מנהג האדם לבקש רק שיסיר ממנו המכה מיד. ונראה דהנה מובן דבשעה ששלח פרעה לקרא למשה ולאהרן, היה דבר של פרהסיא כדרך דברים הנעשים על ידי שלוחים, אבל כשדבר עמהם פנים אל פנים, דרך המלך מסתמא בחדרו באין שומע רק הם, ויתכן דהיה מסתיר הדבר, דאם לא כן לא הוי צריך לקרא להם רק היה מפקיד דבריו על ידי השלוחים. ונ"ל הטעם דפרעה הרשע ודאי לא היה רוצה שיתקדש שם שמים על ידו, שיראו שיסיר המכה אחר תפילתם, לכך לא היה רוצה שידעו העולם ששלח אחריהם שיתפללו, וכשיסיר המכה יסברו שסר מאליו, והגם שרוב העולם המה בני דעת ויבינו שלכך שלח אחריהם, הנה מכל מקום היה רוצה למעט קידוש שם שמים כל מה שיוכל שיש שאין מבינין.

והנה משה אמר לו התפאר עלי כפירוש רש"י, והיינו שיתקדש שם שמים. והנה זה מובן שבאם שיסור תיכף אחר התפלה, הוא קידוש שם שמים ביותר, שהתכיפות מורה שפעולת

התפלה הוא, מה שאין כן כשאין נעשה תיכף, דאז יש מקום לומר דשלא על ידי התפלה נעשה. והנה פרעה חשב שאם אומר להם שיסור תיכף, הרי יתקדש שם שמים מאד דיבינו ששלחתי אחריהם שיתפללו, ותיכף סר ויתקדש שם שמים מאד, לכך אמר להם למחר, והעולם לא ידעו שאומר להם למחר, ומסתמא יחשבו כי אמרתי להם שיסור תיכף דמה לי לעכב עוד הצרה, וכיון שיראו שלא יסירו עד למחר, יאמרו שאין בתפלה ממש וסר מאליו ולא יתקדש שם שמים. ומשה הבין כונתו, וחשב שאם יאמר לו שלא אעשה כדברך, אין זה מדרך המוסר לומר כן למלך, ואם לא אומר לו כלום ואתפלל שיסור תיכף, הרי יתקדש שם שמים בעיני המון, אבל לא יתקדש בעיני פרעה, כיון שהוא יודע שאמר למחר, וסובר שמסתמא עשינו כדבריו ואם כן לא מחמת התפלה היא, לכך השיב לו כדברך, ר"ל הגם שאם לא נציית לדברך יתקדש שם שמים בעיני העולם יותר, אך למען תדע דייקא, שתדע בעצמך כי אין כה' אלקינו ויתקדש שם שמים בפניך, והראה לו משה כי יודע מצפוני לבו, והוא פירוש נחמד.

(ישמח משה)

יכניס את הפחד של המכה ששקולה כנגד כל המכות אל לבך, והשתא אתי שפיר מ"ש רשיז"ל למדנו מכאן שמכת בכורות קשה מכולם כיון דקרי ליה קרא כל מגפותי וקאי על מכת בכורות.

(דברי יואל)

כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי. פרש"י למדו מכאן שמכת בכורות קשה מכולם, והקשו המפורשים הא כאן מדבר ממכת ברד ואיך הראיה שמכת בכורות קשה מכולם ויותר היה ראוי לומר מכאן שמכת ברד קשה מכולם, ותי' הגאון החר"ף ר' איציקל האמבורגער זצ"ל עפ"י"מ דאיתא במדרש שעל המטה היה חקוק דצ"ך עד"ש באח"ב, וכשמשה רבינו הביא המכות הסתכל במטה וידע על ידי כך את סדר המכות, ד' הוא דם, צ' הוא צפרדע וכו', אבל כשהגיע משה רבינו למכה השביעית מהיכן ידע איזה מכה שבאה עכשיו הא יש במטה שני ב', ע"כ החליט משה רבינו שמכת בכורות צריכה להיות האחרונה כי שהסברא נותנת שהמכה הקשה ביותר באה באחרונה, ואתי שפיר מה שאמר רש"י דמדהחליט משה רבינו דהמכה השביעית היא ברד ש"מ שמכת בכורות קשה מכולם.

(באר יצחק)

כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי אל לבך. פרש"י ז"ל למדנו מכאן שמכת בכורות שקולה כנגד כולם, והקשו המפוי' מכת בכורות מאן דכר שמיה, וכן צריך להבין מהו "אל לבך".

ואפ"ל על פי דבראי הגמ' בימי רבי שמואל בר נחמני הוה כפנא ומוותנא, (פי' בימי רשב"נ היה רעב ומיתה) אמר להו רבי שמואל בר נחמני ניבעי רחמי אכפנא (פי' נבקש רחמים שלא יהי' רעב ואין צריך לבקש עוד שלא יהי' מיתה) דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב (דכשהקב"ה נותן מזון הוא משביע חיים ולא מתים וממילא תתבטל גם גזירת המיתה), עכ"ד הגמ'.

והנה בתרגום יונתן איתא על הפסוק ויברך יעקב את פרעה, שיעקב אבינו בירך אותו שלא יהי' רעב בימיו, ולפי זה כשהתרה משה רבינו את פרעה הנני הורג את בנך בכורך ופרש"י הוא מכה אחרונה ובה התרהו תחילה מפני שהוא קשה וכו', אפשר שלא נכנס פחד בלבו כי בטח בברכת יעקב שלא יהי' רעב וממילא לא תהי' מיתה, אבל במכת ברד שהשחיתה את כל הצומח וחזר הרעב ראה שנתבטלה ברכת יעקב ושוב נכנס הפחד בלבו שתהי' מכת בכורות.

וזהו שאמר "כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי אל "לבך", כי ע"י מכת הברד אני

כינים בכל גבולם

גביר העיר השיא את בתו לחתן בן תורה ויר"ש, ובערב קודם יום החתונה הוליכום רגליהם של כל עניי העיר לבית הגבור לסעודת העניים, ארימץ חתונה, שהקדים לעשות כמנהג גוברין יהודאין בעלי היכולת. ויהי למחרת, בעת הסעודה הגדולה סעודת יום האפריון עצמו ראה אחד המשתתפים את אחד העניים, מיסב שנית בין כל המסובין, לא היה יכול להתגבר על סקרנותו, ניגש אליו ושאלו בדרך צחות, כמובן על קירבתו הגדולה לבעל השמחה שראה לנחויץ לבוא ולהשתתף בשמחה זו פעמים. השיב לו העני אמש באתי להשתתף בשמחתו בכל כלל עניי עירך והיום משתתף אני בזכות היותי קרוב אל המחותן. במשל נאה זו מבאר באר היטב בספר קהלת יצחק את הפסוק בתהלים אמר ויבוא ערוב כנים בכל גבולם, דהרי מי אינו יודע שמכת כנים היתה המכה השלישית, ומפסוק זה משמע שבא אחר מכת ערוב. ולפי המשל האמור יובן היטב כי מכת כנים שימשה פעמיים, בראשונה בזכות עצמו מכת כנים ובשניה על היותו מחותן, בתוך שאר כל החיות והבריות שבאו במכת ערוב, דוד המלך ע"ה בספר תהלים דיבר בקדשו אודות הבנים ששימשו במכת ערוב, אמר ויבוא ערוב ובתוכם גם כנים בכל גבולם.